

Nauczyciel, regionalista i literat

MN-259

Apolinary Nosalski jest jednym z dwóch członków Związku Literatów Polskich zamieszkałych obecnie na terenie woj. białskopodlaskiego. Oznacza to, że mamy do czynienia z autorem o znaczącym już dorobku twórczym. Oprócz tego należy on do Nauczycielskiego Klubu Literackiego im. J. Czechowicza w Lublinie, co wskazuje na jego profesję, a także do Podlaskiego Klubu Literackiego „Maksyma” w Białej Podlaskiej.

Apolinary Nosalski urodził się we wsi Brudno koło Parczewa 22.06.1930 roku. Pierwsze lata szkolne spędził w Miłkowie. Tam też w 1958 roku podjął pracę jako nauczyciel i mieszka do dzisiaj. Całe dorosłe życie Nosalskiego ma związek z nauczycielstwem. Przejawia się to również w jego twórczości, która w większości skierowana jest ku dzieciom i młodzieży. Jest też niewątpliwie regionalistą powszechnie znanym w swoich okolicach. Uczestniżył w działaniach Parczewskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. Redaguje miesięcznik pt. „Życie Parczewa”. Zainteresowaniem historią lokalną dał wyraz w swoim piśmarstwie, a głównie w powieściach dla młodzieży i niepublikowanych jeszcze utworze prozatorskim pt. „Droga”. Dużo jest w tych tekstach motywów i zdarzeń związanych z Parczewem, Lubelszczyzną i Podlaskiem.

Pisać zaczął Apolinary NOSALSKI wcześniej, jak to zwykle bywa w szkole średniej i także dość typowo, gdyż od wierszy. Jednakże oficjalny debiut w dodatku kulturalnym „Sztandaru Ludu” nastąpił dopiero w 1968 roku. Później jego utwory zaczęły pojawiać się na łamach różnych czasopism, a m.in.: „Świerszczyka”, „Płomyczka”, „Głosu Nauczycielskiego”, „Chłopskiej Drogi”, „Gospodyni”, „Kamenny”, „Przyjaciela Dziecka”, „Wychowania Muzycznego”, „Słowa Podlasia”. Także w pismach czecho-słowackich: „Jutrzenka”, „Ogniwo”, „Nasza Gazetka”. Wiersze, legendy, fragmenty powieści oraz teksty piosenek dla dzieci pojawiają się w audycjach radiowych dla szkół. Znalazły się też w podręcznikach szkolnych.

O najbardziej znanych wierszach Apolinarego Nosalskiego, czyli pisanych z myślą o dzieciach, należy powiedzieć to, co zwykle mówi się o dobrej twórczości tego gatunku. Są one dopracowane, pomysłowe, a czasem zabawne, czyli dostosowane do psychiki i wyobraźni dziecka. Zapewne pomaga w tym nie tylko poetycki talent ale i pedagogiczne doświadczenie autora oraz wytrwałość w pisarskiej pracy. Na ten temat Apolinary Nosalski w „Magazynie Literackim” dodatku „Sztandaru Ludu” / z 17.07. 1980 r./ w tekście pt. „Pisarz wobec współczesności” stwierdził następująco: „Každy

piszący dla najmłodszych, a za takiego sam się uważam, winien ustawicznie pamiętać : jego utwory odbiera przede wszystkim nie człowiek dorosły, lecz właśnie dziecko, którego dusza jest szczególnie wrażliwa i czuła, która łatwo sobie przyswaja, ale i chłonie bezkrytycznie wszystko /.../ Sami wrażliwi rozwijamy u dzieci wrażliwość na piękno otaczającego nas świata, a także na krzywdę wyrządzaną przyrodzie. Wpajamy umiłowanie ideałów prawdy, dobra i piękna".

W utworach prozatorskich ujawniły się regionalne i historyczne zarazem zainteresowania Apolinarego Nosalskiego. W jednej z opublikowanych wypowiedzi /„Sztandar Ludu” 03.10.79r., M.Gnot-Lipka: „Pegazem - koń na biegunach”/ stwierdził m.in.: „Chciałem wzbudzić dumę w mieszkańcach ziemi parczewskiej, nauczyć ich umiejętności patrzenia na rodzinną ziemię, na jej przeszłość i tradycje”. Widać to już wyraźnie w pierwszych wydanych tekstach prozatorskich A. Nosalskiego - legendach pt. „Opowieści znad Pivonii”. Są to zasłyszane i przetworzone literacko przypowieści opowiadane niegdyś w podparczewskich wsiach i w samym Parczewie. Także łączące się ze sobą treściowo powieści dla młodzieży : „Przyjaciel króla jegomości” i „Słońce nad basztą” poświęcone są Ziemi Parczewskiej. Ich bohaterem jest Jaśko z Parczewa. A rzecz dzieje się w czasach panowania Zygmunta Augusta. Oprócz żywej akcji w obu utworach znajdujemy wiele szczegółowych informacji dotyczących Parczewa i jego mieszkańców oraz przedstawionego jako miejsca zjazdów szlachty polskiej i litewskiej przed podpisaniem unii lubelskiej. Oznacza to, że autor włożył dużo pracy w celu analizy dokumentów lokalnej historii. Trzeba przy tym zauważyć, że wątki historyczne sprawnie łączą się z przygodowymi będącymi literacką fikcją. Nie są one w większości zakończone, gdyż autor przygotowuje jeszcze trzecią część tego cyklu.

W sensie warsztatowym pisanie powieści historycznych dla młodzieży nie jest przedsięwzięciem łatwym. Longin Jan Okoń w opracowaniu pt. „Funkcje wychowawcze powieści historycznych Apolinarego Nosalskiego” napisał : „Autor w zasadzie panuje nad strukturą powieści. Nić fabularną rozwija sprawnie. Perypetie bohaterów ukazują się na szerokim tle historycznym. Cząstki kompozycyjne / wmontowane w fabułę/ tworzą wartką akcję ukazującą panoramę życia różnych środowisk społecznych , wydarzeń historycznych i kulturotwórczych, sylwetki wybitnych Polaków, wygląd miast i magnackich rezydencji. Żywa akcja, obfitująca w gamę momentów wychowawczych, pozwala stwierdzić, że w powieściach Nosalskiego współgrają ze sobą dwie podstawowe funkcje : estetyczno-poznawcza i estetyczno-wychowawcza. I one wyznaczają literacką wartość tych utworów./.../ Autor z prostotą, a przy tym plastycznie maluje pejzaż i architekturę /.../ Obie powieści

napisano współczesną polszczyzną literacką, tylko dialogi są niez-
nacznie archaizowane. Autor przyznał, że uczynił to świadomie.
Archaizacja dialogów w jego utworach jest na tyle znaczna, że stwa-
rza w odczuciu dziecka posmak „dawności”. Dialogi te są zróżnico-
wane, zależnie od osobowości bohaterów i dostosowane do określonych
sytuacji. Czyta się je jak dyskurs żywych ludzi”.~~JAKI~~

Jest też Apolinary Nosalski autorem dwóch innych powieści. Poś-
więcona dla młodzieży i obracająca się w kręgu szkolnym nosi tytuł
„Prawdę w oczy”. Autor skonstruował ją w formie dwóch pamiętników.
Natomiast w 1988 roku otrzymał on nagrodę w ogólnopolskim konkur-
sie, mającym wysoką rangę, za powieść o tematyce współczesnej
/głównie lata pięćdziesiąte/ pt. „Droga”. Obecnie szuka dla niej
wydawcy. Ten utwór ukazuje nowe możliwości Apolinarego Nosalskiego-
pisarza o precyzyjnym warsztacie literackim i dobrych pomysłach.

X X X

Zestawienie utworów Apolinarego Nosalskiego - indywidualnych
i w publikacjach zbiorczych:

I. Publikacje indywidualne

1. Opowieści znad Piwonii.- Lublin; Wydaw. Lubelskie, 1977; wyd. 2
1988
2. Prawdę w oczy.- Lublin : Wydaw. Lubelskie, 1978
3. Przyjazd króla jegomości.- Lublin : Wydaw. Lubelskie, 1980
4. Słońce nad basztą.- Lublin : Wydaw. Lubelskie, 1984
5. Opowieści i rynku parczewskim.- Biała Podlaska : Podlaskie Towa-
rzystwo Społeczno-Kulturalne, 1986
6. Fiacik /wiersze dla dzieci/.- Lublin : Krajowa Agencja Wydawni-
cza, 1988
7. Księżycowe bajki.- Parczew: Parczewski Dom Kultury, 1981
- 8.
- 9.

II. Publikacje zbiorowe:

1. Spojrzenia i refleksje: almanach klubów literackich.- Warszawa:
Nasza Księgarnia, 1970
2. Pracujemy razem, razem się bawimy.- Warszawa : Wydawniczy Zakład
Centralnej Rady Spółdzielczości, 1973
3. Brzegiem życia : almanach twórczości nauczycieli.- Lublin : Wydaw
Lubelskie, 1981
4. Zaklęty pierścień : zbiór baśni, podań i legend polskich.- W_a_r-
szawa: Nasza Księgarnia, 1982
5. W rytmie serca : almanach nauczycieli.- Warszawa : Instytut Wy-
dawniczy Związków Zawodowych, 1983
6. Piosenki na słońce i na deszcz.- Warszawa : Wydawnictwa Szkolne

i Pedagogiczne, 1988

III. Publikacje w podręcznikach szkolnych

1. Język polski kl. V - podręcznik dla dzieci głuchych
2. Język polski kl. IV - podręcznik dla dzieci upośledzonych
3. Rośniemy razem / dla kl. II /

Wiesław Gromadzki